

ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYİNİN OKUL DIŞI SOSYAL MEDYA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ*

THE EFFECT OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT LEVEL ON THE OUT-OF-SCHOOL SOCIAL MEDIA BEHAVIORS

Dr. Öğr. Üyesi Necla YILMAZ¹

Öğr. Gör. Betül SARI²

Arş. Gör. Pınar ÖKE KARAKAYA³

ÖZ

Bireyler gerek okul içinde gerekse okul dışında çeşitli sosyal medya davranışları sergilemektedir. Günümüzde sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte bu davranışların daha yoğun olarak görüldüğü söylenebilir. Bu çalışmanın amacı, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyinin okul dışı sosyal medya davranışları üzerine etkisini incelemektir. Kesitsel nitelikte olan araştırmanın örneklemini Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 498 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Okul Dışı Sosyal Medya Davranışları Ölçeği aracılığıyla toplanmış olup, korelasyon ve çok değişkenli regresyon analizi ile işleme tabi tutulmuştur. Algılanan sosyal destek alt boyutları, katılımcıların tüketme davranışlarına yönelik toplam varyansın %2,7'sini, iletişim davranışlarına yönelik toplam varyansın %1,9'unu, oluşturma davranışlarına yönelik toplam varyansın %1,3'ünü ve paylaşma davranışlarına yönelik toplam varyansın %6,7'sini açıklamaktadır. Sonuç olarak, sosyal destek algısının okul dışı sosyal medya davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Okul Dışı Sosyal Medya Davranışı, Üniversite Öğrencileri.

JEL Sınıflandırma Kodları: M10, L82, L20, M14.

ABSTRACT

Individuals exhibit various social media behaviors both inside and outside of school. Today, with the increasing use of social media, it can be said that these behaviors are seen intensely. The aim of the study is to examine the effect of the perceived social support level of Vocational School of Health Services students on out-of-school social media behaviors. The sample of the cross-sectional study consists of 498 students studying at a Vocational School of Health Services. Data are collected through the Multidimensional Scale of Perceived Social Support and the Out-of-School Social Media Behaviors Scale and are processed with correlation and multivariate regression analysis. Perceived social support sub-dimensions account for 4.9% of the total variance in the consumption behaviors of the participants, 3.2% of the total variance for the communication behaviors, 2.1% for the creation behaviors, and finally, 8.5% of the total variance for the sharing behaviors. explains. As a result, it is determined that the perception of social support has significant effect on out-of-school social media behaviors.

Keywords: Perceived Social Support, Out-of-School Social Media Behavior, University Students.

JEL Classification Codes: M10, L82, L20, M14.

* Bu çalışma için Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulundan E- 87432956-050.99-15114 sayılı ve 02.02.2021 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, neclabardak@sdu.edu.tr

² Mersin Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, betulsari@mersin.edu.tr

³ Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, pinaroke@kku.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

Nowadays, when we are in a digital transformation, it is thought that almost all subjects, especially communication, have changed dimensions. As it is known, individuals now prefer digital environments such as the internet and social media instead of physical environments for many subjects such as socializing, sharing and spending time. It is a fact that individuals can access information faster and pathologies of physical distance can be reduced to a minimum through digital platforms. Among the benefits of social media, an issue worth investigating is the social support opportunity it provides to individuals. Especially considering that the whole world is struggling with the Covid-19 pandemic today, the fact that technology and social media have become the dominant element of our lives brings the need to meet social support through these platforms. In this context, the reason for the emergence of this research is to determine the situation of university students who are thought to be highly affected by the process and who have to continue their education remotely and through digital platforms due to the pandemic. The main purpose of the study is to determine the effect of social support perceived by university students on their out-of-school social media behavior.

Design/methodology/approach:

The universe of this study consists of 700 students studying at the HSVS a public university. It consists of six programs; Department of Medical Services and Techniques, Operating Room Services, Medical Imaging Techniques, Medical Documentation and Secretarial, Medical Laboratory Techniques, First and Emergency Aid and Anesthesia. The sample was not selected within the scope of the study, it was aimed to reach the entire universe. In this direction, data were collected from 526 students through an online questionnaire. The answers given by 28 students were excluded because they marked the control question in the questionnaire incorrectly, and the final version of the data set was created with 498 students. In order to measure the social support level of the participants, the "Multidimensional Scale of Perceived Social Support" developed by Zimet et al. (1988) and Turkish validity and reliability studies by Eker et al. (2002) were used. "University Students' Out-of-School Social Media Behaviors (ODSMD) Scale" was developed by Lu et al. (2018) and adapted into Turkish by Dikbaş Torun (2019). The scale, which was developed to measure the use of social media by students outside of school, consists of 21 items and 4 sub-dimensions. All statistical analyzes of the data were carried out using the SPSS 22 package program. In addition to descriptive statistics, reliability analysis, correlation analysis and multivariate regression analysis were performed in the study.

Findings:

According to the results of the correlation analysis between out-of-school social media behavior and multidimensional perceived social support scale dimensions; consumption dimension and friend dimension ($r=0.163$, $p<0.01$); communication dimension with friend ($r=0.126$, $p<0.01$) and a special person dimension ($r=0.094$, $p<0.05$); there were positive significant relationships between the creating dimension and a special human dimension ($r=0.113$, $p<0.05$), and the sharing dimension with the friend ($r=0.243$, $p<0.01$) and a special person ($r=0.170$, $p<0.01$) dimensions detected. According to the t-test results regarding the significance of the regression coefficient in the regression model, While the increase in the level of friend support of the participants ($t=3.553$, $p<0.05$, $\beta=0.079$) increases the consumption, the increase in the family support ($t=-3.407$, $p<0.05$, $\beta=-0.170$) decreases the consumption statistically. According to the t-test results regarding the significance of the regression coefficient in the regression model, while the friend support of the participants ($t=3.006$, $p<0.05$, $\beta=0.151$) increases communication, family support ($t=-2.639$, $p<0.05$, $\beta=-0.133$) decreases communication statistically. According to the t-test results regarding the significance of the regression coefficient in the regression model, the increase in the support levels of the participants for a special human ($t=2.726$, $p<0.05$, $\beta=0.134$) statistically increases the formation. According to the t-test results regarding the significance of the regression coefficient in the regression model, the increase in the level of support for friends ($t=5.338$, $p<0.05$, $\beta=0.260$) and a special person ($t=2.840$, $p<0.05$, $\beta=0.135$) of the participants statistically increases sharing.

Conclusion and Discussion:

As a result of the research, it was determined that the students exhibited behaviors towards consuming, sharing, communication and creating the most, respectively, in social media. As a result of the correlation analysis performed to determine the relationship between perceived social support and out-of-school social media behavior, it was seen that there was a positive and significant relationship between the two scales. In other words, as the perceived social support level of the students increases, their out-of-school social media behaviors also increase. It can be said that as the social support that students receive from their friends increases, their out-of-school social media usage behaviors also increase, and they use social media especially for consumption, communication and sharing. In addition, support from a special person increases communication, creation and sharing behaviors on social media. According to the results of multiple regression analysis conducted to reveal the effect of perceived social support level on out-of-school social media behaviors; Support from friends has a positive and significant effect on consumption and communication, support from a special person on creating social media behaviors, and support from friends and a special person on sharing.

1. GİRİŞ

Küresel ölçekte faaliyet gösteren bir ajans olan We Are Social (2021) verilerine göre günümüzde tüm dünyada bireyler günlük yaklaşık 7 saat internette, ortalama 3,5 saat televizyon karşısında ve 2,5 saat sosyal medyada zaman harcamaktadır. 4,6 milyar internet kullanıcısı bulunan dünya nüfusunun %92,6'sı mobil telefonlar vasıtası ile internete erişim sağlamaktadır. Kullanıcılar interneti sırasıyla en fazla bilgi edinmek, iletişim kurmak, haber ve etkinlik takip etmek için kullanmaktadır. Dünyada son beş yılda sosyal medya kullanan bireylerin sayısı neredeyse 2 kat ve sosyal medyada insanların harcadığı zaman 1,5 kat artmış durumdadır. Tüm bu veriler ışığında dijital platformların ve araçların hayatımızın kaçınılmaz bir parçası haline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Dijital bir dönüşüm içerisinde olduğumuz bugünlerde, başta iletişim olmak üzere neredeyse tüm konuların boyut değiştirdiği düşünülmektedir. Bilindiği üzere artık bireyler sosyalleşme, paylaşım yapma, zaman geçirme gibi pek çok konu için fiziki ortamlar yerine internet ve sosyal medya gibi dijital ortamları tercih etmektedir. Bireylerin dijital platformlar aracılığı ile bilgiye daha hızlı erişebildiği ve fiziki mesafenin patolojilerinin minimum düzeye indirgenebildiği bir gerçektir. Sosyal medyanın sağladığı faydalar arasında araştırılmaya değer bir konu da bireylere tanıdığı sosyal destek imkânıdır. Özellikle bugün tüm dünyanın Covid-19 pandemisi ile mücadele ettiği düşünüldüğünde, teknolojinin ve paralelinde sosyal medyanın hayatımızın başat ögesi haline gelmesi sosyal desteğin bu platformlar aracılığı ile karşılanması ihtiyacını da gündeme getirmektedir.

Bu çerçevede bu araştırmanın ortaya çıkış sebebi, süreçten oldukça fazla etkilendiği düşünülen, pandemi sebebi ile eğitimlerine uzaktan ve dijital platformlar vasıtası ile devam etmek zorunda kalan üniversite öğrencilerinin içerisinde bulunduğu durumu tespit etmektir. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal desteğin okul dışı sosyal medya davranışları üzerindeki etkisini belirleyebilmek çalışmanın temel amacıdır. Bu minvalde çalışmanın ilk bölümünde algılanan sosyal destek, okul dışı sosyal medya davranışı kavramları ve algılanan sosyal destek ile sosyal medya davranışı arasındaki ilişki üzerine literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın devamında ise bir kamu üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırma sonuçları paylaşılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında algılanan sosyal destek ve okul dışı sosyal medya davranışı kavramlarına yönelik bilgi verilerek, iki kavram arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılacaktır.

2.1. Algılanan Sosyal Destek

İnsanlar yaşamlarının her bir döneminde -dereceleri değişkenlik göstermekle beraber- sosyal etkileşime ve bütünleşmeye ihtiyaç duymaktadır. Maslow (1943)'ün bireyin ait olma ihtiyacı olarak kavramsallaştırdığı ihtiyaç basamağının tatmininde birey ve grupların desteği önemli yer tutmaktadır. Sosyal destek, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal stres faktörleriyle başa çıkmasına yardımcı olmak için başkalarından yardım sağlayabilmesidir. Bu desteğin kaynağı kişinin sosyal ağındaki aile üyeleri, arkadaşları, komşuları, dini kurumlar, meslektaşları, bakıcıları veya destek gruplarını içeren herhangi bir kişilerarası ilişkiden kaynaklanabilir (APA Dictionary of Psychology, 2021). Cohen vd. (2005) sosyal desteği, bireyin sosyal dünyasının sahip olduğu sağlık sorunlarına karşı dayanıklılığını arttıracak ve bireyin refahına olumlu etkiler sağlayabilecek özellikleri kapsayan geniş bir terim olarak ele almıştır. Ancak bireyin aldığı sosyal desteğin nesnel olarak ölçümü güç olduğu için çalışmalar algılanan sosyal desteğin ölçümüne ve çeşitli değişkenlerle ilişkisine odaklanmıştır. Konuya ilişkin çalışmalarda; algılanan sosyal destek düzeyi ile psikolojik iyi olma hali (Aydın vd., 2017) ve psikolojik dayanıklılık (Terzi, 2008) arasında pozitif yönlü; sigara tüketimi ve alkol kullanımı gibi bazı sağlığı bozucu davranışlar (Yılmazel, 2013), sıkıntı hali (Prociano ve Heller, 1983) ve depresyon ve anksiyete semptomları (Zimet vd., 1988) arasında negatif yönlü ilişki olduğu ve sosyal desteğin yaşam doyumuna olumlu etkisinin bulunduğu (Topkaya ve Kavas, 2015) tespit edilmiştir.

2.2. Okul Dışı Sosyal Medya Davranışı

Sosyal medya, dünya üzerinde birçok kişinin gündelik hayatında önemli bir role sahip hale gelmiştir. 2020 verilerine göre, internet kullanan kişi sayısı 4,5; sosyal medya kullanıcı sayısı 3,8 milyarı aşmıştır. Dünya üzerindeki internet kullanıcılarının internet kullanımına harcadıkları ortalama süre 6 saat 43 dakika iken, sosyal medya platformlarında her gün harcadıkları zaman ortalama yaklaşık 2,5 saattir (Dijital 2020 Küresel Genel Bakış Raporu, 2020). TÜİK (2020) verilerine göre Türkiye'de sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram vb.) kullanım amacı kişisel profil tanımlama, mesaj gönderimi ya da fotoğraf türünde içeriklerin paylaşılması gibi nedenleri

kapsamaktadır ve kullanım oranı %80,2'dir. Son üç ay içinde bireylerin yaş grubuna göre internet kullanım istatistikleri; internet kullanımı açısından 16-24 yaş arası gençlerde %91,8'dir. Bu oranın önemli bir kısmı ise üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma sosyal medyanın sırasıyla en çok sosyalleşme, bilgi edinme, akademik, iş ve eğlence amacıyla kullanıldığını tespit etmiştir (Tayo vd., 2019). Ocak 2021 verilerine göre en sık kullanılan sosyal medya platformları ise 2 milyondan fazla kullanıcı sayısı ile Facebook, Youtube, WhatsApp, Facebook Messenger ve Instagram'dır (statista.com). Söz konusu platformların kullanımında bireyler kimi zaman pasif rol üstlenirken kimi zaman daha aktif rol üstlenebilmektedirler. Lu vd., (2016) öğrencilerin sosyal medya davranışlarını tüketme, iletişim kurma ve içerik üretme noktasında incelemiş ve öğrenciler okul dışında daha fazla sosyal medya içeriği tüketme ve paylaşma eğiliminde olduklarını, hatta okulda daha fazla sosyal medya ile ilişkili olduklarını tespit etmiştir. Böylece Lu vd., (2018) tarafından hem okul içinde hem de okul dışında görülen sosyal medya davranışlarının ölçümünü amaçlayan ölçekler geliştirilmiştir.

2.3. Algılanan Sosyal Destek ve Sosyal Medya Kullanımı İlişkisi

Bireyler, içinde bulunduğumuz çağda sosyal desteği yüz yüze sağlayabileceği gibi çevrimiçi platformları kullanarak sağlama yoluna da gidebilmektedir. Örneğin, Leun ve Lee (2005) internet kullanımını sosyallik, eğlence arayışı, bilgi arama ve yeni medya kullanım gibi faaliyetler kapsamında ele almış bu kullanım türlerinin sosyal desteğin çeşitli boyutları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Çünkü bireyler hem çevrimiçi hem de çevrimdışı kaynakları kullanarak sevgi dolu, olumlu sosyal etkileşim geliştirebilmektedir. Bu noktada akla bireylerin sosyal medyayı sosyal etkileşim amaçlı kullanmalarının altında yatan motivasyon unsurlarının ne olduğu sorusu gelmektedir. Oh ve Syn (2015) sosyal medya kullanıcılarının kişisel deneyimlerini, bilgilerini ve sosyal desteklerini başkalarıyla paylaşmaya motive eden şeyin ne olduğunu keşfetmeyi hedeflemiştir. Çalışma sonucu sosyal medyada bilgi paylaşma motivasyonlarını ortaya çıkaran on faktör (zevk, öz-yeterlik, öğrenme, kişisel kazanç, fedakârlık, empati, sosyal katılım, topluluk ilgisi, karşılıklılık ve itibar) tespit edilmiştir. Trepte vd. (2014) de sosyal ağları, sosyal desteğin hayata geçirilebileceği özel ve yeni bir bağlam olarak değerlendirmiştir. Sosyal ağların kişilere bilgi desteği sağlama açısından güçlü olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle bireylerin çevrimdışı alanda sosyal destek ihtiyacını tatmin edemediği durumlarda sosyal ağlar aracılığı ile sosyal destek arayışı mevcuttur. Örneğin, Chen ve Choi (2011) çalışmasında bilgisayar aracılığı ile edinilen sosyal desteğin göçmenlerin geleneksel / çevrimdışı sosyal desteğine etkili ve değerli bir unsur haline geldiğini ve göçmenlerin, özellikle erken göç aşamasında aktif olarak çevrimiçi ortamlarda sosyal destek aradıklarını ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal medyadan ağırlıklı olarak duygusal destek aldığı belirtilmiştir (Tutgun Ünal, 2016).

Sosyal desteğin çevrimiçi ortamlarda sağlanması, bazı sosyal destek boyutları üzerinde olumlu etkiye sahip olmaktadır. Ancak bu tür temel bir ihtiyacın çevrimiçi platformlarla tatmininin sağlanmasına yönelik çabalar sosyal medya, internet, çevrimiçi oyun bağımlılığı gibi teknoloji temelli bağımlılıkların ve problemlerli internet kullanım davranışlarının ortaya çıkma riskini de arttırabilme potansiyelini bulundurmaktadır. Bireyler, sosyal ağ platformlarından beklenen desteği bulamamakta ve zayıf kalan sosyal destek sistemleri sebebiyle internete yönelebilmekte ve böylece çevresinden göremediği desteği bu platformlarda bulabilmektedir (Yıldız ve Koçak, 2020). Literatür incelendiğinde; sosyal destek düzeyine ait alt boyutların sosyal medya bağımlılığını negatif yönde etkilediği (Yıldız ve Koçak, 2020), internet ve oyun bağımlılığı ile sosyal destek düzeyi arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu (Yavuz, 2018), bireylerin internete olan bağımlılık düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek arasında negatif yönlü ilişki bulunduğu (Tanrıverdi, 2014), internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında zayıf ve negatif yönlü bir ilişki bulunduğu (Karasu, 2017), sosyal medya kullanımının algılanan sosyal desteği anlamlı fakat negatif olarak etkilediği (Çolak ve Doğan, 2016), ergenlere aile tarafından sunulan sosyal destek ve internet bağımlılığı arasında negatif yönlü ilişki bulunduğu (Esen, 2010), problemlerli internet kullanımını ve algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu (Oktan, 2015), aile ve özel bir insandan algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu (Öztosun, 2018), iş arkadaşı süpervizör desteği ve işyerinde sosyal medya kullanımı arasında ise negatif yönde ilişki bulunduğu (Charoensukmongkol, 2014) görülmektedir. Çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre farklı gruplardan alınan sosyal destek, internet bağımlılığı, problemlerli sosyal medya kullanımı gibi sorunları azaltabilme potansiyeline sahip olabilir.

3. YÖNTEM

3.1. Amaç ve Hipotezler

Bu çalışmanın amacı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyinin (aile, arkadaş, özel bir insan), okul dışı sosyal medya kullanımı üzerine etkisini tespit etmektir. Araştırma kesitsel nitelikte olup ilişkisel tarama modeliyle tasarlanan nicel bir araştırmadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezler şu şekildedir:

H1a: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından aile algısı okul dışı sosyal medya kullanma davranışının tüketme boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H1b: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından arkadaş algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının tüketme boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H1c: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından özel bir insan algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının tüketme boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H2a: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından aile algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının iletişim boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H2b: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından arkadaş algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının iletişim boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H2c: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından özel bir insan algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının iletişim boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H3a: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından aile algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının oluşturma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H3b: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından arkadaş algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının oluşturma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H3c: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından özel bir insan algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının oluşturma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

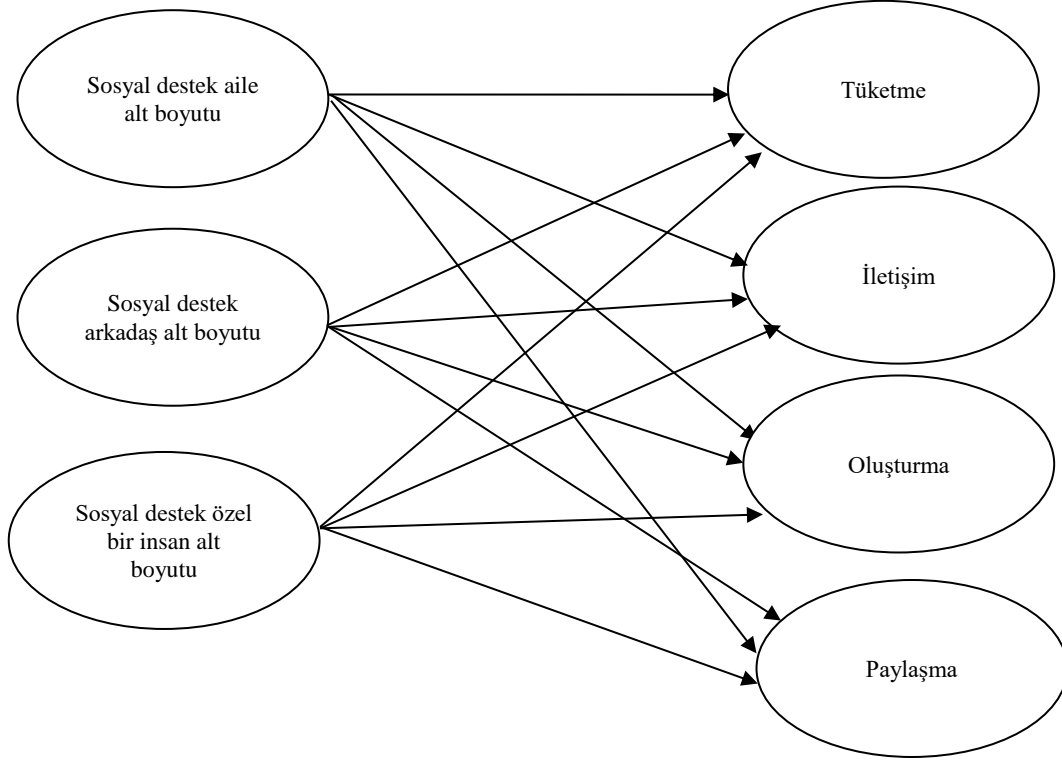
H4a: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından aile algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının paylaşma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H4b: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından arkadaş algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının paylaşma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H4c: Katılımcıların sosyal destek alt boyutlarından özel bir insan algısı, okul dışı sosyal medya kullanma davranışının paylaşma boyutunu anlamlı bir şekilde etkiler.

H5: Katılımcıların sosyal destek algıları ile okul dışı sosyal medya kullanma davranışı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni bir kamu üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu (SHMYO) Tıbbi Hizmetler ve Teknikler bölümünde öğrenim gören 700 öğrenciyi kapsamaktadır. Tıbbi Hizmetler ve Teknikler bölümü; Ameliyathane Hizmetleri, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, İlk ve Acil Yardım ve Anestezi olmak üzere altı programdan oluşmaktadır. Çalışma kapsamında örneklem seçilmemiş, evrenin tümüne ulaşmak hedeflenmiştir. Toplamda 526 katılımcıdan veri elde edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veriler dört adet demografik soru ve iki ölçekten oluşan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Ankette iki adet kontrol sorusu yer almaktadır. Bu sorular “Lütfen 1. seçeneği işaretleyiniz.” ve “Lütfen 2. seçeneği işaretleyiniz.” şeklindedir. Araştırmanın verileri, pandemi sürecinde yüz yüze veri toplama imkânı olmaması sebebiyle Google Formlar aracılığı ile elde edilmiştir. Katılımcıların tamamı öğrencilerden oluşmaktadır. 28 öğrencinin ankette yer alan kontrol sorusunu hatalı işaretlemesi sebebi ile verdikleri cevaplar kapsam dışı bırakılmış olup 498 öğrenciden elde edilen veriler ile veri setinin son hali oluşturulmuştur. Verilerin toplama süreci 05.02.2021-15.02.2021 tarih aralığını kapsamaktadır. Katılımcıların sosyal destek düzeyini ölçmek amacıyla Zimet vd. (1988) tarafından geliştirilen ve Eker vd. (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, toplamda 12 madde ve 3 boyuttan oluşmaktadır. 7’li Likert tipi ile derecelendirilen ölçek maddeleri “1=kesinlikle hayır” ile “7=kesinlikle evet” arasında puanlanmaktadır. Ölçek maddelerinin toplamından alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 84’tür. Algılanan Sosyal Destek ölçeğinin güvenilirlik düzeyine göre Cronbach Alpha değeri; aile alt boyutu için 0,83, arkadaş alt boyutu için 0,84 ve özel bir insan alt boyutu için 0,88’dir. Ölçeğin tamamının Cronbach Alpha değeri 0,86’dır.

“Üniversite Öğrencilerinin Okul Dışı Sosyal Medya Davranışları (ODSMD) Ölçeği” ise Lu vd. (2018) tarafından geliştirilmiş, Dikbaş Torun (2019) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Öğrencilerinin okul dışında sosyal medya kullanımını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 21 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. 7’li Likert tipinde olan ölçek, “1=hiçbir zaman” ile “7=her zaman” arasında puanlanmaktadır. ODSMD Ölçeğinin geneli için Cronbach Alpha değerleri 0,86 olarak belirlenmiştir.

3.4. Veri Analizi

Verilerin istatistiksel analizlerinin tamamı SPSS 22 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada tanımlayıcı istatistiklere ilave olarak, güvenilirlik, korelasyon ve çok değişkenli regresyon analizi yapılmıştır.

3.5. Etik

Çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulu (E-87432956-050.99-15114) tarafından onaylanmıştır. Katılımcılar, gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılabilecekleri konusunda bilgilendirilmiştir.

4. BULGULAR

Tablo 1. Demografik Özelliklere Dağılım

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	349	70,1
	Erkek	149	29,9
Yaş	20 yaş ve altı	324	65,1
	21 yaş ve üzeri	174	34,9
Program	Tıbbi Görüntüleme Teknikleri	54	10,8
	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	126	25,3
	Ameliyathane Hizmetleri	73	14,7
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	85	17,1
	İlk ve Acil Yardım	101	20,3
	Anestezi	59	11,8
Sınıf	1. Sınıf	289	58,1
	2. Sınıf	209	41,9
Toplam		498	100

Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcıların %70,1’ini (n=349) kadın, %65,1’ini (n=324) 20 ve altında yaşa sahip olanlar ve %58,1’ini (n=289) birinci sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların programlarına göre inceleme yapıldığında %10,8’inin (n=54) Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, %25,3’ünün (n=126) Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, %14,7’sinin (n=73) Ameliyathane Hizmetleri, %17,1’inin (n=85) Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, %20,3’ünün (n=101) İlk ve Acil Yardım ve %11,8’inin (n=59) Anestezi programlarında öğrenim gördüğü tespit edilmiştir.

Tablo 2. Veri Toplama Aracına Ait Güvenilirlik Bilgileri

Ölçekler	Boyutlar	İfade Sayısı	Cronbach Alpha
Okul Dışı Sosyal Medya Davranışı (ODSMD) Ölçeği	Tüketme	4	0,598
	İletişim	6	0,816
	Oluşturma	6	0,731
	Paylaşma	5	0,761
	ODSMD	21	0,864
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek (ÇBASD) Ölçeği	Aile	4	0,884
	Arkadaş	4	0,910
	Özel Bir İnsan	4	0,955
	ÇBASD	12	0,891

Tüketme boyutu dört ifadeyi kapsamaktadır ve Cronbach Alpha değeri 0,598 bulunmuştur. İletişim boyutu altı ifadeden oluşmaktadır ve Cronbach Alpha değeri 0,816’dır. Oluşturma boyutu altı maddeyi kapsamaktadır ve

Cronbach Alpha değeri 0,731'dir. Paylaşma boyutu ise beş madde olup Cronbach Alpha değeri 0,761 olarak tespit edilmiştir.

Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ise aile, arkadaş ve özel bir insan olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir boyutta toplam dört adet madde bulunmaktadır. Aile boyutunun Cronbach Alpha değeri 0,884, arkadaş boyutunun 0,910 ve özel bir insan boyutunun 0,995'tir. Ölçeğin genel güvenilirlik derecesi (Cronbach Alpha) 0,891 ile güvenilir bulunmuştur.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5	6	
ODSMD	1. Tüketme	3,17	0,752	1					
	2. İletişim	2,15	0,956	,255**	1				
	3. Oluşturma	1,52	0,622	,133**	538**	1			
	4. Paylaşma	2,42	0,901	,361**	528**	,438**	1		
ÇBASD	5. Aile	5,25	1,645	-,067	-,038	-,036	,005	1	
	6. Arkadaş	5,33	1,600	,163**	,126**	,051	,243**	,417**	1
	7. Özel Bir İnsan	4,25	2,341	,043	,094*	,113*	,170**	,363**	,349**

**p<0,01; *p<0,05

Okul dışı sosyal medya davranışı ölçeği ve algılanan sosyal destek ölçeği boyutlarına ait ortalamalar, standart sapmalar ve değişkenler arasındaki ilişki Tablo 3'te gösterilmiştir. Okul dışı sosyal medya davranışı ölçeği boyutları incelendiğinde sırasıyla madde ortalaması en yüksek olan boyut; tüketme ($3,17 \pm 0,752$), paylaşma ($2,42 \pm 0,901$), iletişim ($2,15 \pm 0,956$) ve oluşturmadır ($1,52 \pm 0,622$). Bu verilerden yola çıkarak katılımcıların okul dışı sosyal medya davranışı kapsamında en fazla tüketmeye, en az oluşturmaya yönelik davranışlar sergilediği söylenebilir. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği boyutları incelendiğinde madde ortalaması en yüksek olan boyut arkadaş ($5,33 \pm 1,600$) ve onu takiben aile ($5,25 \pm 1,645$) ve özel bir insan ($4,25 \pm 2,341$) olarak bulunmuştur. Yani katılımcıların en fazla arkadaşlarından ve en az özel bir insandan sosyal destek gördüğü söylenebilir.

Okul dışı sosyal medya davranışı ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçek boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; tüketme boyutu ile arkadaş boyutu ($r=,163$, $p<0,01$); iletişim boyutu ile arkadaş ($r=,126$, $p<0,01$) ve özel bir insan boyutu ($r=,094$, $p<0,05$); oluşturma boyutu ile özel bir insan boyutu ($r=,113$, $p<0,05$) ve paylaşma boyutu ile arkadaş ($r=,243$, $p<0,01$) ve özel bir insan ($r=,170$, $p<0,01$) boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğu tespit edilmiştir. Okul dışı sosyal medya davranışı boyutları ile aile boyutu arasında ise herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Bu duruma katılımcıların pandemi sürecinde çoğunlukla aileleri ile birlikte yaşamaları sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca korelasyon değerleri göz önüne alındığında üniversite öğrencilerinin sosyal destek bağlamında okul dışında sosyal medyadan faydalanma düzeylerinin kısıtlı olduğu söylenebilir.

İki ölçek arasındaki ilişki madde toplamları üzerinden araştırıldığında da okul dışı sosyal medya davranışı ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçekleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($r=,137$, $p<0,01$). Bu durum H5 hipotezinin doğrulandığını göstermektedir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin arkadaşlarından gördüğü sosyal destek arttıkça, okul dışı sosyal medya kullanımına yönelik gerçekleştirdiği tüketme, iletişim ve paylaşma davranışlarının arttığı söylenebilir. Benzer şekilde bireyler için özel bir insan tarafından görülen destek arttıkça iletişim, oluşturma ve paylaşmaya yönelik okul dışı sosyal medya davranışlarının arttığı söylenebilir.

Tablo 4. Okul Dışı Sosyal Medya Davranışı ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeklerinin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	b	SE	β	t	p	VIF
Tüketme	(Sabit)	2,983	,133		22,508	,000	
	Aile	-,078	,023	-,170	-3,407	,001	1,296
	Arkadaş	,106	,023	,224	4,520	,000	1,280
	Özel Biri	,009	,016	,027	,554	,580	1,218
R= 0,221 R ² = 0,049		F= 8,491	p < ,001	Durbin Watson= 1,969			
İletişim	(Sabit)	1,924	,170		11,325	,000	
	Aile	-,077	,029	-,133	-2,639	,009	1,296
	Arkadaş	,090	,030	,151	3,006	,003	1,280
	Özel Biri	,037	,020	,090	1,838	,067	1,218
R= 0,180 R ² = 0,032		F=5,520	p<0,001	Durbin Watson= 1,844			
Oluşturma	(Sabit)	1,483	,111		13,332	,000	
	Aile	-,039	,019	-,104	-2,058	,040	1,296
	Arkadaş	,019	,020	,048	,952	,341	1,280
	Özel Biri	,036	,013	,134	2,726	,007	1,218
R= 0,146 R ² = 0,021		F= 3,577	p < ,001	Durbin Watson= 1,823			
Paylaşma	(Sabit)	1,866	,156		11,984	,000	
	Aile	-,084	,027	-,153	-3,118	,002	1,296
	Arkadaş	,146	,027	,260	5,338	,000	1,280
	Özel Biri	,052	,018	,135	2,840	,005	1,218
R= 0,292 R ² = 0,085		F= 15,372	p < ,001	Durbin Watson= 1,835			

Katılımcıların algılanan sosyal destek alt boyutlarının (aile, arkadaş ve özel bir insan) okul dışı sosyal medya davranışı alt boyutlarına (tüketme, iletişim, oluşturma ve paylaşma) etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi bulguları Tablo 4'te verilmiştir. Oluşturulan regresyon modellerinde Durbin Watson katsayısının 2,5'ten az olması ve varyans şişirme faktörünün (VIF) 10'dan küçük olması otokorelasyon ve çoklu bağlantı problemi olmadığını göstermektedir (Hair vd., 1998). Bu bilgiler doğrultusunda Tablo 4'te verilen regresyon modellerinde de herhangi bir otokorelasyon ve çoklu bağlantı probleminin olmadığı söylenebilir.

Algılanan sosyal destek alt boyutlarının okul dışı sosyal medya davranışı alt boyutlarından tüketme boyutu üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, regresyon modelinin istatistiksel tahminleri model açısından anlamlı ve uygulanabilir (F=8,491, p<0,001). Algılanan sosyal destek alt boyutları, katılımcıların tüketme davranışlarına yönelik toplam varyansın % 4,9'unu açıklamaktadır. Regresyon modelinde tüketme alt boyutu; aile boyutu ile negatif ve arkadaş alt boyutu ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Tüketme alt boyutunun özel bir insan alt boyutu ile arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Buna göre arkadaş alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında tüketmeyi arttıran ve aile alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında tüketmeyi azaltan bir faktör olarak görüldüğü söylenebilir. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların arkadaş (t=4,520, p<0,00, β=0,224) desteği düzeylerinde görülen artış tüketmeyi istatistiksel açıdan artırır. Katılımcıların aile (t=-3,407, p<0,01, β=-0,170) desteği düzeylerindeki artış ise tüketmeyi istatistiksel açıdan azaltır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, bağımsız değişkenlerin tüketme üzerindeki önem sırası arkadaş boyutu ve aile boyutu ile sınırlıdır. Bu sonuçlar, (H1a) ve (H1b) hipotezlerinin yalnızca arkadaş ve aile alt boyutu için onaylandığını göstermektedir.

Algılanan sosyal destek alt boyutlarının okul dışı sosyal medya davranışı alt boyutlarından iletişim boyutu üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Modele ilişkin istatistiksel tahminler,

modelin anlamlı ve uygulanabilir olduğunu göstermiştir ($F=5,520$, $p<0,001$). Algılanan sosyal destek alt boyutları, katılımcıların iletişim davranışlarına yönelik toplam varyansın %3,2'sini açıklamaktadır. Regresyon modelinde iletişim alt boyutu ile aile alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki ve iletişim alt boyutu ile arkadaş alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İletişim alt boyutunun özel bir insan alt boyutu ile arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Buna göre aile alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında iletişimi azaltan ve arkadaş alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında iletişimi arttıran bir faktör olarak görüldüğü söylenilebilir. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların aile ($t=-2,639$, $p<0,00$, $\beta=-0,133$) desteği düzeylerindeki artış iletişimi istatistiksel olarak azaltır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların arkadaş ($t=3,006$, $p<0,00$, $\beta=0,151$) desteği düzeylerindeki artış ise iletişimi istatistiksel olarak artırır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, bağımsız değişkenlerin iletişim üzerindeki önem sırası aile ve arkadaş boyutu ile sınırlıdır. Bu sonuçlar, (H2a) ve (H2b) hipotezlerinin aile ve arkadaş alt boyutu için doğrulandığını göstermektedir.

Algılanan sosyal destek alt boyutlarının okul dışı sosyal medya davranışı alt boyutlarından oluşturma boyutu üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon modeline ilişkin istatistiksel tahminler, modelin anlamlı ve uygulanabilir olduğunu göstermiştir ($F=3,577$, $p<0,001$). Algılanan sosyal destek alt boyutları, katılımcıların oluşturma davranışlarına yönelik toplam varyansın %2,1'ini açıklamaktadır. Regresyon modelinde oluşturma alt boyutu ile aile alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki ve oluşturma alt boyutu ile özel bir insan alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Oluşturma alt boyutunun arkadaş alt boyutu ile arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Buna göre aile alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında oluşturmaya azaltan ve özel bir insan boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında oluşturmaya arttıran bir faktör olarak görüldüğü söylenilebilir. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre katılımcıların aile ($t=-2,058$, $p<0,04$, $\beta=-0,104$) desteği düzeylerindeki artış oluşturmaya istatistiksel olarak azaltır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre katılımcıların özel bir insan ($t=2,726$, $p<0,00$, $\beta=0,134$) desteği düzeylerindeki artış ise oluşturmaya istatistiksel olarak artırır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, bağımsız değişkenlerin oluşturma üzerindeki önem sırası aile ve özel bir insan alt boyutu ile sınırlıdır. Bu sonuçlar, (H3a) ve (H3c) hipotezlerinin aile ve özel bir insan alt boyutu için doğrulandığını göstermektedir.

Son olarak, algılanan sosyal destek alt boyutlarının okul dışı sosyal medya davranışı alt boyutlarından paylaşma boyutu üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon modeline ilişkin istatistiksel tahminler, modelin anlamlı ve uygulanabilir olduğunu göstermektedir ($F=15,372$, $p<0,001$). Algılanan sosyal destek alt boyutları, katılımcıların paylaşma davranışlarına yönelik toplam varyansın %8,5'ini açıklamaktadır. Regresyon modelinde paylaşma aile alt boyutu ile negatif yönde ve arkadaş ve özel bir insan alt boyutu ile ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Buna göre aile alt boyutunun okul dışı sosyal medya davranışında paylaşmayı azaltan, arkadaş ve özel bir insan alt boyutlarının okul dışı sosyal medya davranışında paylaşmayı arttıran bir faktör olarak görüldüğü söylenilebilir. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların aile ($t=-3,118$, $p<0,00$, $\beta=-0,153$) desteği düzeyindeki artış paylaşmayı istatistiksel olarak azaltır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların arkadaş ($t=5,338$, $p<0,00$, $\beta=0,260$) ve özel bir insan ($t=2,840$, $p<0,00$, $\beta=0,135$) desteği düzeylerindeki artış paylaşmayı istatistiksel olarak artırır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, bağımsız değişkenlerin paylaşma üzerindeki görece önem sırası aile, arkadaş ve özel bir insan. Bu sonuçlar, H4a, H4b ve H4c hipotezlerinin doğrulandığını göstermektedir.

5. TARTIŞMA

Algılanan sosyal desteğin okul dışı sosyal medya davranışı üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada SHMYO öğrencileri özelinde algılanan sosyal desteğin bazı boyutlarının katılımcıların okul dışı sosyal medya davranışları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür. Fakat anlamlılık düzeylerinin yorumlanması, varyansların açıklayıcılığının sınırlılığı göz önüne alınarak yapılmıştır. Katılımcıların algılanan sosyal destek alt boyutlarından arkadaş desteği boyutunun okul dışı sosyal medya davranışının iletişim, tüketme ve paylaşma boyutları üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi bulunurken, aile desteği alt boyutunun negatif ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu durum sosyal medya kullanımının katılımcıların algıladıkları arkadaş desteğini arttırabilecek bir unsur olduğunu göstermekte iken, aile desteğinin artmasıyla sosyal medya kullanımının azalacağına işaret etmektedir. Katılımcıların özel bir insandan aldıkları desteğin sosyal medya kullanımında içerik oluşturma ve paylaşım yapmaya yönelik davranışlarını arttırdığı söylenebilir.

Algılanan sosyal destek boyutlarından aile desteği ile okul dışı sosyal medya davranışı boyutlarından tüketme, iletişim, oluşturma ve paylaşma olmak üzere tüm alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Söz konusu bulgu, aile tarafından sağlanan sosyal desteğin okul dışı sosyal medya davranışını azalttığı şeklinde yorumlanabilir. Nitekim aile içerisinde kurulan etkin iletişim ve sosyal destek ortamı bireylerin sosyal medyada geçirdiği vakti sınırlandıracaktır. Alan yazın incelendiğinde, bu durumu destekleyen araştırma sonuçları mevcuttur. Örneğin, Kraut vd. (1998) tarafından yapılan çalışmada internetin bireylerin aileleri ile olan temasını olumsuz etkilediği ve internet kullanımı ile algılanan sosyal destek arasında olumsuz bir ilişki olduğu tespit edilmiş; Chen vd. (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda düşük sosyal desteğin problemleri internet kullanımı için risk teşkil ettiği; Deniz ve Kuzu (2021) tarafından yapılan araştırma sonucunda sosyal medya kullanımının aileden alınan sosyal destek algısı ile negatif yönlü anlamlı ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca yalnızlığın sosyal ağlarda geçirilen zamanı artırdığına dair yer alan araştırma sonuçlarının (Kim vd., 2007) varlığı da aile içerisinde oluşan sosyal desteğin sosyal medya davranışlarını azaltacağına dair ipuçları sağlaması adına önemlidir.

Çevrimiçi teknolojileri kullanmanın sosyal izolasyon, depresyon ve siber zorbalık gibi zararların yanında, artan benlik saygısı, algılanan sosyal destek, artan sosyal sermaye, güvenli kimlik denemeleri ve artan kendini açıklama fırsatı gibi faydaları da bildirilmiştir (Best vd., 2014). Bireylerin çevrimiçi ortamda farklı mecralarda sosyal destek arayışına girebildiğini gösteren ve araştırma sonucunu destekleyecek nitelikte çalışmalar literatürde mevcuttur. Örneğin, Utz ve Beuer (2017) özellikle düşük yaşam tatmini ve yüksek strese sahip sosyal medya kullanıcılarının çevrimiçi ortamda daha fazla sosyal destek aradığını belirtmiştir. Bu destek arayışı farklı oyun odaları, sohbet odaları, forumlar gibi farklı platformlarda kendini gösterebilmektedir. Bireylerin çevrimiçi oyunlarda arkadaşlık kurarak çevrimiçi sosyal sermaye yarattıklarını ve çevrimiçi sosyal sermayenin çevrimdışı sosyal desteği olumlu etkilediği gösterilmiştir (Trepte vd., 2015). Kişilerin facebook arkadaş sayısı gibi göstergelerin de daha güçlü sosyal destek algıları ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Nabi vd., 2013). Bu sonuçlar reel dünyada arkadaşlardan alınan sosyal desteğin, zaman zaman sanal dünyaya doğru bir kayma yaşayabildiğini göstermektedir.

Buna ek olarak günümüz koşullarında sosyal medya özellikle gençlerin sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamada tercih ettikleri önemli bir araçtır. Özellikle sosyal destek sağlayacak gruplara doğrudan ulaşımın çeşitli sebeplerle mümkün olmadığı durumlarda sosyal medya bireylerin sosyal destek alabileceği bir platforma dönüşebilme potansiyeline sahiptir. Göçmenlerin sosyal medyada sosyal destek arayışına girmesi (Chen ve Choi, 2011), öğrencilerin ihtiyaç duyduğu duygusal desteği almak için sosyal medya platformlarına yönelmesi (Tutgun Ünal, 2016), Covid-19 pandemisi süresince bireylerin sosyalleşme ve sosyal destek görme ihtiyaçlarını çevrimiçi platformlarda gidermeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Best vd. (2014) çalışmalarında çevrimiçi teknolojilerin sosyal izolasyon, depresyon ve siber zorbalık gibi zarar verici potansiyellerinin yanında benlik saygısı, algılanan sosyal destek, sosyal sermaye edinme gibi alanlarda fırsatlar yarattığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların sosyal medyayı en çok müzik dinleme, film izleme, sosyal medya paylaşımlarını ve profilleri inceleme gibi tüketme odaklı sosyal medya davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir. Pempek vd. (2009) katılımcıların %69'unun sık sık diğer kişilerin sosyal medya profillerini gözlemlediğini ve mevcut paylaşımları incelemeye sosyal medya paylaşımı yapmaktan daha fazla vakit harcadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Lu vd. (2018) de öğrencilerin sosyal medyada içerik üretmek ve paylaşmaktan çok tükettiğini tespit etmiştir. Bireylerin sosyal medyayı rahatlatma ve eğlenme aracı olarak gördükleri göz önüne alındığında bu sonucun beklenti dışı olmadığı söylenebilir. Bireylerin sosyal medyada paylaşım yapma motivasyonlarının araştırılmış (Oh ve Syn, 2015) ancak paylaşım yapmak yerine mevcut içeriği tüketme eğiliminin nedenleri üzerine detaylı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bireylerin sosyal medya içeriği oluşturmaktan ziyade tüketmeye yönelen motivasyonların neler olduğu incelenmeye değer bir konu olarak diğer araştırmacılara önerilmektedir.

Araştırmanın sadece bir kamu üniversitesinin SHMYO Tıbbi Hizmetler ve Teknikler bölümünde öğrenim gören öğrencileri kapsamı araştırmanın sınırlılığıdır. Bulguların genellenebilmesi için farklı örneklem gruplarında çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6. SONUÇ

Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal medyada sırasıyla en fazla tüketme, paylaşma, iletişim ve oluşturma konularına yönelik davranışlar sergilediği tespit edilmiştir. Algılanan sosyal destek düzeyleri incelendiğinde ise öğrencilerin sırasıyla en fazla arkadaş, aile ve özel bir insandan destek gördüğü saptanmıştır. Algılanan sosyal destek ve okul dışı sosyal medya davranışı arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yapılan korelasyon analizi

sonucunda iki ölçek arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani, öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi arttıkça okul dışındaki süre zarfında sosyal medyaya daha fazla yöneldikleri görülmektedir. Boyutlar açısından korelasyon sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin arkadaşlarından gördüğü sosyal destek arttıkça okul dışı sosyal medya kullanım davranışlarının da arttığı, özellikle tüketme, iletişim ve paylaşma amacıyla sosyal medya kullandıkları ifade edilebilir. Ayrıca özel bir insan tarafından gelen desteğin de sosyal medya üzerinde iletişim, oluşturma ve paylaşma davranışlarını artırdığı, elde edilen diğer bulgular arasındadır.

Gerçekleştirilen çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre arkadaş desteğinin tüketme ve iletişim üzerinde, özel bir insandan görülen desteğin sosyal medya davranışlarına yönelik oluşturma üzerinde ve arkadaş ve özel bir insandan görülen desteğin paylaşma üzerinde etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Günümüzde özellikle Covid-19 pandemisi ile birlikte insanların fiziken sosyalleşeceği pek fazla ortam bulunmamaktadır. Alınan tedbirler ve hayata geçirilen uygulamalar tüm bireylerin sosyal medyada daha fazla vakit geçirmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle etkileşim ve paylaşım arzusunun fazla olduğu üniversite gençlerinin bu süreçte teknolojiye sarılması kaçınılmazdır. Teknoloji ve paralelinde sosyal medya platformlarının hayatımızı çepeçevre sarması bireylerin sosyal desteği de bu ortamlarda aramasını beraberinde getirmiştir. Çeşitli sebeplerle kullanılan sosyal medya bugün, pandemi ile birlikte özellikle sosyal destek edinmek için kullanılan bir araç konumuna gelmiştir.

İçerisinde bulunduğumuz bu ortamda öğrencilerin fiziki olarak arkadaşları ile bir araya gelememelerinin onları sosyal medyada iletişim kurmaya ve vakit geçirmeye ittiği öngörülebilir. Her ne kadar bu sebepler sosyal medyada vakit geçirmeyi anlaşılabilir kılsa da bireylerin bu durumu alışkanlık haline getirmesi ve zaman yönetimi konusunda yetersiz kalması bağımlılık odaklı davranışların sergilenmesine sebep olabilmektedir. Bu bağlamda bu konu üzerine çalışacak araştırmacılara, üniversite öğrencilerinin sosyal medya davranışları, algılanan destek düzeyleri gibi çeşitli parametreler açısından bağımlılık düzeylerinin incelenmesi ve bu konuda farkındalık kazandıracak çalışmalar ortaya koyması önerilebilir. Bunun yanında farklı örneklem grupları üzerinde yeni çalışmalar yapılabilir ve kuşaklar arası farklılıklara bakılabilir. Ayrıca konu, nitel araştırma yöntemiyle derinlemesine incelenerek araştırılabilir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar makalenin tasarımı, yöntemin belirlenmesi, veri analizinin yapılması aşamalarından, ikinci yazar, verilerin toplanması, bulguların yorumlanması aşamalarından, üçüncü yazar ise literatürün ve tartışma ve sonucun yazılması aşamalarından sorumludur. Çalışmaya birinci yazar %40 oranında, ikinci yazar %30, üçüncü yazar %30 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- APA Dictionary of Psychology. (2021). <https://dictionary.apa.org/social-support> adresinden 14 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- Aydın, A., Kahraman, N. ve Hiçdurmaz, D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve psikolojik iyi olma düzeylerinin belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 40-47.
- Best, P., Manktelow, R. ve Taylor, B. (2014). Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review*, 41, 27-36.
- Charoensukmongkol, P. (2014). Effects of support and job demands on social media use and work outcomes. *Computers in Human Behavior*, 36, 340-349.
- Chen, W. ve Choi, A. S. K. (2011). Internet and social support among Chinese migrants in Singapore. *New Media & Society*, 13(7), 1067-1084.
- Chen, X., Li, F. H. ve Long, L. L. (2007). Prospective study on the relationship between social support and internet addiction. *Chinese Mental Health Journal*, 21(4), 240-243.

- Cohen, J. L., Lakey, B., Tiell, K. ve Neely, L. C. (2005). Recipient-provider agreement on enacted support, perceived support, and provider personality. *Psychological Assessment*, 17, 375–378.
- Çolak, T. S. ve Doğan, U. (2016). Does the use of social media ensure social support and happiness? *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(4).
- Deniz, E. ve Kuzu, H. (2021). Algılanan sosyal desteğin ortaokul öğrencilerinin sosyal medya tutumlarına etkisinin yol analizi ile incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 892-910.
- Dijital 2020 Küresel Genel Bakış Raporu. (2020). <https://wearesocial.com/digital-2020> adresinden 20 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2002). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Hair, J., Anderson, R., Tatham, R. ve Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5. Baskı). Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall.
- Karasu, F. (2017). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 372-386.
- Kim, H., Kim, G. J., Park, H. W. ve Rice, R. E. (2007). Configurations of relationships in different media: FtF, email, instant messenger, mobile phone and SMS. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1183-1207.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T. ve Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being. *American Psychologist*, 53, 1017-1031.
- Leung, L. ve Lee, P. S. (2005). Multiple determinants of life quality: The roles of Internet activities, use of new media, social support, and leisure activities. *Telematics and Informatics*, 22(3), 161-180.
- Lu, J., Hao, Q. ve Jing, M. (2016). Consuming, sharing and creating content: how young students use social media in and outside school?. *Computers in Human Behavior*, 64, 55-64.
- Lu, J., Luo, J., Liang, L. ve Jing, M. (2018). Measuring adolescents' social media behavior outside and inside of school: development and validation of two scales. *Journal of Educational Computing Research*, 0(0) 1-23.
- Maslow, A.H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*. 50 (4):37096.
- Nabi, R. L. Prestin, A. ve So, J. (2013). Facebook friends with (health) benefits? Exploring social network site use and perceptions of social support, stress, and well-being. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(10), 721-727.
- Oh, S. ve Syn, S. Y. (2015). Motivations for sharing information and social support in social media: A comparative analysis of facebook, twitter, delicious, youtube, and flickr. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(10), 2045-2060.
- Oktan, V. (2015). Üniversite öğrencilerinde problemler internet kullanımı, yalnızlık ve algılanan sosyal destek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 281-292.
- Öztosun, A. (2018). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığı* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. ve Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Procidano, M. E. ve Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American Journal of Community Psychology*, 11(1), 1-24.

- Statista. (2021). <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> adresinden 20 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Tanrıverdi, S. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1, 1-27.
- Tayo, S. S., Adebola, S. T. ve Yahya, D. O. (2019). Social media: usage and influence on undergraduate studies in Nigerian Universities. *International Journal of Education and Development Using Information and Communication Technology*, 15(3), 53-62.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Topkaya, N. ve Kavas, A. B. (2015). Algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve niyet arasındaki ilişkiler: bir model çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 10(2).
- Torun, E. D. (2019). Sosyal medya davranışları ölçeğinin Türkçe formunun geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 217-234.
- Trepte, S., Dienlin, T. ve Reinecke, L. (2015). Influence of social support received in online and offline contexts on satisfaction with social support and satisfaction with life: A longitudinal study. *Media Psychology*, 18(1), 74-105.
- Tutgun Ünal, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 3, 155-155.
- TÜİK. (2020). *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679) adresinden 20 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Utz, S. ve Breuer, J. (2017). The relationship between use of social network sites, online social support, and well-being. *Journal of Media Psychology*.
- We Are Social. (2021). *Digital 2021: The Latest Insights into the State of Digital*. <https://wearesocial.com/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital> adresinden 5 Nisan 2021 tarihinde alınmıştır.
- Yavuz, O. (2018). Özel yetenekli öğrencilerde internet ve oyun bağımlılığı ile algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(4), 281-296.
- Yıldız, E. ve Koçak, O. (2020). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1102-1126.
- Yılmazel, G. (2013). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve sağlıkla ilişkili davranışlar. *In New Symposium Journal*, 51(3), 151-157
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.